

108994/Δ2/7-9-2021

«Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας του Ημερησίου και του Εσπερινού Γυμνασίου για το σχολικό έτος 2021-2022», σ. 24

[..]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ (15ος-18ος αι.)

Ι. ΟΙ ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑ-ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1. Οι Ανακαλύψεις [2 διδακτικές ώρες]

Διδασκαλία της ενότητας με έμφαση στα ακόλουθα σημεία:

- Τα κίνητρα και οι προϋποθέσεις
- Τα εξερευνητικά ταξίδια
- Η τύχη των προκολομβιανών πολιτισμών
- Συνέπειες των ανακαλύψεων

Υποστηρικτικό υλικό:

- Χάρτες του σχ. βιβλίου
- Πηγή, εικόνα και γράφημα δημογραφικής εξέλιξης του σχολ. βιβλίου, για να διαπιστωθεί η συμπεριφορά των Ευρωπαίων στους γηγενείς της αμερικανικής ηπείρου.
- Γράφημα τιμών, σχεδιάγραμμα του σχολ. βιβλίου και άλλες πηγές και εικόνες για να διαπιστωθούν οι συνέπειες των ανακαλύψεων για την οικονομία και την κοινωνία της Ευρώπης.

Προτεινόμενη δραστηριότητα:

- Συζήτηση για τη συμπεριφορά των Ευρωπαίων απέναντι στους γηγενείς κατοίκους της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής.

Ενδεικτικές ερωτήσεις αξιολόγησης στο μάθημα της Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου

Ομάδα Β΄

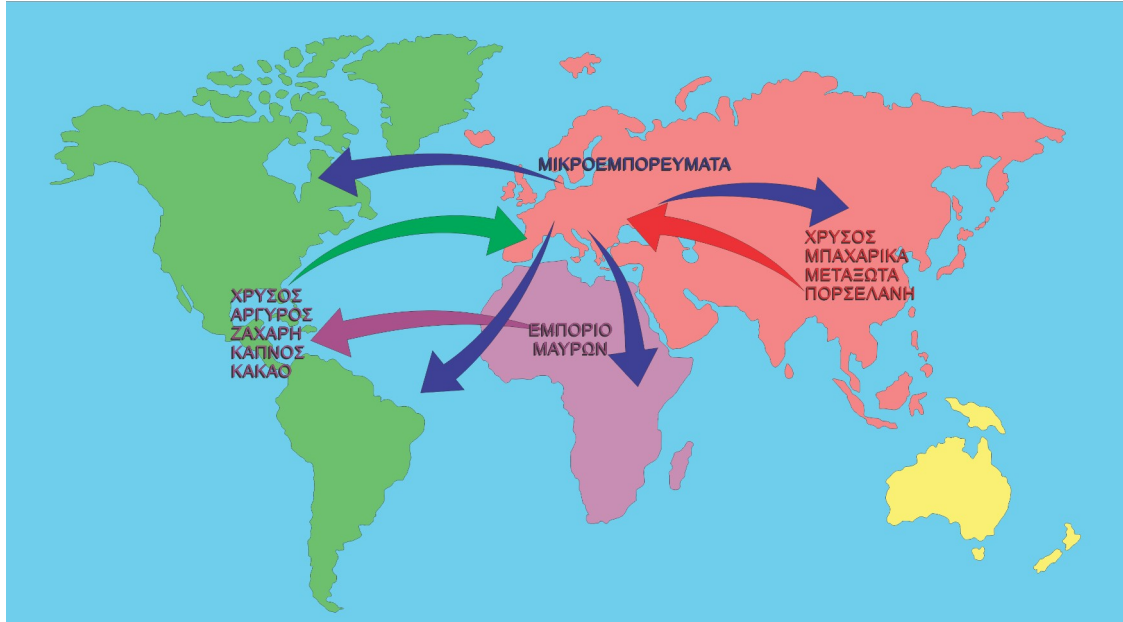
Επιλέγουμε να απαντήσουμε σε δύο (2) από τις παρακάτω τέσσερις (4) ερωτήσεις:

Δείγματα: Β1, Β2

Ερώτηση Β1:

- Παρατηρούμε τον χάρτη και τον πίνακα παρακάτω και γράφουμε ένα κείμενο για τις συνέπειες των Ανακαλύψεων (15ος-16ος αιώνες) στις οποίες αναφέρονται.

Χάρτης: «το διεθνές εμπόριο τον 16ο-17ο αιώνα». Δημιουργός: Απόστολος Παπακωνσταντίνου - «Εικονόγραμμα», ALP-UNICEF (2021), [Βιβλίο Μαθητή για την Ιστορία του Γυμνασίου](#), σ. 155.

Πίνακας: «Οι εισαγωγές αργύρου της Ισπανίας από την Αμερική»

Περίοδος	Χιλιόγραμμα (κιλά)
1540-1550	17.500
1550-1560	30.000
1560-1570	94.000
1570-1580	100.000
1580-1590	200.000
1590-1600	270.000

Πηγή πίνακα: Δημητρώκας, Ιωάννης – Ιωάννου, Θουκυδίδης – Μπαρούτας, Κώστας (επανέκδοση 2019). [Ιστορία του Μεσαιωνικού και του Νεότερου Κόσμου 565 -1815 Β' Γενικού Λυκείου Γενικής Παιδείας](#). Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Μπορούμε να απαντήσουμε κάπως έτσι:

- Ως προς τις συνέπειες των Ανακαλύψεων, η εικόνα μας δίνει πληροφορίες για το εμπόριο που γινόταν μεταξύ των ηπείρων κατά την περίοδο αυτή. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την εικόνα, χρυσός, άργυρος, ζάχαρη, καπνός, κακάο μεταφέρονταν από τις Νέες Χώρες στην Ευρώπη. Μικροεμπορεύματα από την Ευρώπη...
- Ως προς τις συνέπειες των Ανακαλύψεων, ο πίνακας μας δίνει πληροφορίες για την αύξηση των εισαγωγών αργύρου από την Αμερική στην Ισπανία κατά την περίοδο 1540-1600. Ήταν μέρος του εμπορίου μεταξύ των ηπείρων, το οποίο περιγράφηκε προηγουμένως.

Μεγάλη **συζήτηση** **θα μπορούσε να γίνει** με αφορμή τον σχολιασμό της φράσης «Εμπόριο Μαύρων», ώστε να αναδειχθούν οι ηθικές διαστάσεις της Ιστορίας. Συζήτηση για το:

- αν είναι η κατάλληλη φράση,
- αν θα τη χρησιμοποιούσαμε σήμερα,
- ποιες εναλλακτικές διατυπώσεις υπάρχουν,
- αν οι μαθητές-μαθήτριες το θεωρούν λογικό να γίνεται εμπόριο ανθρώπων,
- αν θα κρίνουν με κριτήρια σημερινά ή εκείνης της εποχής,
- αν και πώς πρέπει να μνημονεύουμε το φαινόμενο αυτό σήμερα.

Μπορεί επίσης η συζήτηση να συνδεθεί με το σύγχρονο φαινόμενο του γκερέμισματος αγαλμάτων δουλεμπόρων που υπήρξαν και εθνικοί ευεργέτες των χωρών τους.

Εξεταστέα ύλη Ιστορίας Β' ΓΕ.Λ. με βάση το 122388/Δ2/29-9-2021 «Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας του Ημερησίου και του Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2021-2022», σ. 3:

[...]

Κεφάλαιο 6. Από την άλωση της Κωνσταντινούπολης και τις Ανακαλύψεις των Νέων Χωρών ως τη συνθήκη της Βεσφαλίας (1453-1648)

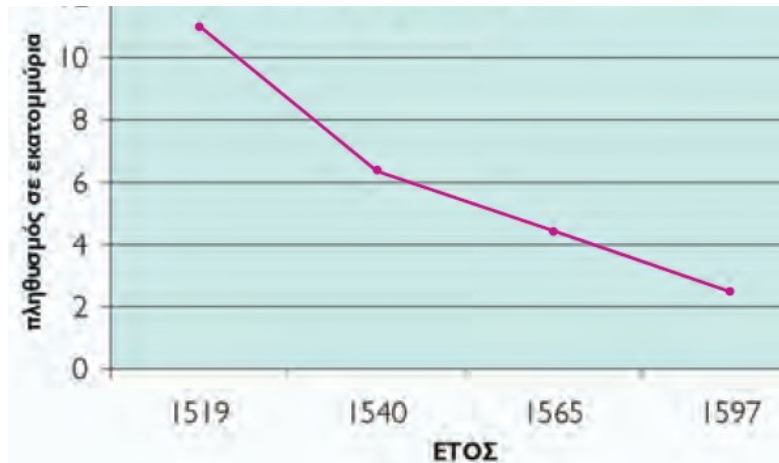
- ΚΕΦ. 6: 2. Αναγέννηση και Ανθρωπισμός, 3β. Οι πρόοδοι στη ναυσιπλοΐα, 3γ. Οι Ευρωπαίοι ανακαλύπτουν τον κόσμο, 3ε. Η Ευρώπη μετά τις Ανακαλύψεις, 4α. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία σε κρίση, 4β. Η Μεταρρύθμιση του Λουθήρου, 4δ. Η Αντιμεταρρύθμιση, 4ε. Οι συνέπειες της Μεταρρύθμισης.

[Προσοχή! Λείπει από την εξεταστέα ύλη το 3δ «[Η κατάκτηση του Νέου Κόσμου και οι αποικιακές αυτοκρατορίες](#)», όπου γίνεται λόγος για την καταστροφή των προκολομβιανών πολιτισμών].

Ερώτηση Β2:

- ➔ Σε ποιες από τις συνέπειες των Ανακαλύψεων αναφέρονται οι δύο παρακάτω εικόνες;
- [Για να απαντήσουμε, αντλούμε πληροφορίες από τις λεζάντες των εικόνων και από το κείμενο του σχολικού βιβλίου μας. Πιο συγκεκριμένα:
 - Εξηγούμε πώς και γιατί εξελίχτηκε ο ιθαγενής πληθυσμός της Κεντρικής Αμερικής κατά την περίοδο των Ανακαλύψεων σύμφωνα με την εικόνα 1.
 - Εξηγούμε πώς και γιατί, κατά την ίδια περίοδο, βρέθηκαν οι «μαύροι» εργάτες στο νησί Ισπανιόλα (σημερινή Κούβα), σύμφωνα με τη λεζάντα της εικόνας 2].

Εικόνα 1: Δημογραφική εξέλιξη του ιθαγενούς πληθυσμού της Κεντρικής Αμερικής

Πηγή εικόνας 1: Pierre Chaunu, *L'Amérique et les Amériques*, Armand Colin, 1964, 103-107. Παρατίθεται στο: Δημητρούκας, Ιωάννης & Ιωάννου, Θουκυδίδης. [Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου](#). Αθήνα: Διόφαντος, έκδοση 2021-2022, σ. 111.

Εικόνα 2: Μαύροι εργάτες σε ορυχείο χρυσού στο νησί Ισπανιόλα (σημερινή Κούβα). Η εικόνα προέρχεται από βιβλίο του 1594.

Πηγή εικόνας 2: α) Γιακωβάκη, Νάσια – Κάσδαγλη, Αγλαΐα – Κιουσοπούλου, Τόνια – Κονόρτας, Παρασκευάς – Μπενβενίστε, Ρίκα – Τελέλης, Γιάννης (2007). *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία. Από την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 μ.Χ.) ως τις αρχές του 18ου αιώνα*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών βιβλίων, [βιβλίο Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου, κεφ. 9 \(«Από τους μεσαιωνικούς στους νεότερους χρόνους. Η δυτική Ευρώπη το 14ο και το 15ο αιώνα»\)](#), σ. 161. β) Η ίδια εικόνα στο: Ρεπούση, Μαρία – Ανδρεάδου, Χαρά – Πουταχίδης, Αριστείδης – Τσιβάς, Αρμόδιος (2008). *Στα νεότερα και σύγχρονα χρόνια. Ιστορία για την ΣΤ΄ Δημοτικού – Β΄ έκδοση*. Αθήνα: Βιβλιόραμα, σ. 6.

Μπορούμε να απαντήσουμε ως εξής:

- Οι παραπάνω εικόνες αναφέρονται στις συνέπειες των Ανακαλύψεων.
- Στην 1η εικόνα απεικονίζονται [σύντομη περιγραφή]...
- Στη 2η εικόνα απεικονίζεται [σύντομη περιγραφή]...
- Οι «μαύροι» εργάτες είναι πληθυσμοί από την Αφρική που μεταφέρθηκαν με τη βία στις Νέες Χώρες, για να εργαστούν στα μεταλλεία που εκμεταλλεύονταν οι κατακτητές (εικόνα 1), οι οποίοι «εξαφάνισαν τους λεγόμενους προκολομβιανούς πολιτισμούς της κεντρικής και νότιας Αμερικής» (εικόνα 2).

Ερώτηση B3:

[..]

Ερώτηση B4:

[...]

Σημείωση: Κάθε ερώτηση που θα επιλέξετε να απαντήσετε (συνολικά 5 από τις 9) βαθμολογείται με 4 μονάδες: $5 \cdot 4 = 20$.